

ПРОЈЕКАТ 15

„Последице експанзије НАТО пакта у Европи на безбедност Балкана“

- научна конференција –
(основни подаци и сажети излагања)

Време одржавања:

05. октобар. 2020. године

Место:

Дом Војске Србије, Београд

У организацији Евроазијског безбедносног форума 05. октобра 2020. године у Дом Војске Србије, Београд, одржана је научна конференција „Последице експанзије НАТО пакта у Европи на безбедност Балкана“. Скупом је председавао директор Евроазијског безбедносног форума проф. др Митар Ковач, а своја саопштења су изнели:

1. проф. др Бранко Крга, генерал у пензији - *Смисао постојања и стратегија НАТО пакта у Европи*
2. проф. др Радомир Милашиновић - *Стратешко позиционирање НАТО снага на истоку Европе и угрожавање европске безбедности*
3. проф. др Божидар Форца, генерал-мајор у пензији - *Однос НАТО пакта према Балкану*
4. проф. др Митар Ковач, генерал-мајор у пензији - *НАТО пакт и пројекат „Велике Албаније“*
5. проф. др Дејан Мирковић - *Антисрпски карактер режима у Црној Гори*
6. мр Драгана Трифковић - *Однос НАТО пакта према српским националним интересима у Србији (са посебним освртом на питање КиМ)*
7. Александар Павић, политиколог - *НАТО пакт и војна неутралност Републике Српске*

Основни ставови излагача су дати у сажетима излагања која су поднели:

Бранко Крга¹

СМИСАО ПОСТОЈАЊА И СТРАТЕГИЈА НАТО-а У ЕВРОПИ

Предмет анализе овог рада јесу битни ставови о смислу постојања и стратегији НАТО-а у Европи, кроз сагледавање докумената и практичног деловања. Циљ истраживања јесте да се укаже на смисао постојања и стратегију НАТО-а у Европи, те на њихов утицај на безбедност Републике Србије. Генерална хипотеза овог истраживања гласи: Смисао постојања и стратегија НАТО-а у Европи суочени су са бројним контроверзама, што се види из анализе

¹ Генерал-пуковник у пензији проф. др Бранко Крга током активне службе вршио је више одговорних дужности, укључујући и положај начелника Генералштаба. После одласка из Војске, предавао је више предмета на Факултету за дипломатију и безбедност у Београду.

неких важних стратегијско-доктринарних докумената и практичног деловања Алијансе. У току израде овог текста примењиване су стандардне методе, као што су анализа, синтеза, историјски метод, компаративни метод и метода анализе садржаја. Истраживање је показало да је ова тема за нас у Србији важна барем из три разлога: прво, окружени смо државама чланицама Алијансе и веома је значајно да се прати њена активност уопште, а посебно према нашој земљи која се определила за војну неутралност; друго, тај савез је 1999. године извршио нелегалну агресију на нашу земљу; и треће, задржавање војних јединица земаља чланица НАТО-а на простору Косова и Метохије у саставу КФОР-а, у значајној мери утиче на разрешење те сложене кризе која има суштински значај за Републику Србију.

Радомир Милашиновић²

СТРАТЕШКО ПОЗИЦИОНИРАЊЕ НАТО СНАГА НА ИСТОКУ ЕВРОПЕ И УГРОЖАВАЊЕ ЕВРОПСКЕ БЕЗБЕДНОСТИ

У овом раду се обрађује карактер НАТО-а и његова трансформација деведесетих година прошлог века. Од одбрамбеног савеза у почетку, НАТО прераста у интервентну оружану силу у функцији реализације спољнополитичких циљева и интереса, пре свега, Сједињених Америчких Држава. Нестанком Совјетског Савеза и Варшавског пакта, сврха постојања овог савеза доведена је у питање. Оно што нарочито забрињава је његово незаустављиво ширење према границама Русије и чињеница да је постао контролни фактор у међународној заједници, што има несагледиве импликације по глобалну, али и регионалну безбедност. Поред војне делатности, његова мисија усмерена је и на подручја привредних делатности, посебно у енергетској сфери. Усмеравајући своје активности према Русији, Кини и Европи, изазива нестабилност, трку у наоружавању и обавештајни, пропагандни и кибернетски „рат”, чиме се препознају делатности својствене у највећој мери времену хладног рата. Поред нестабилности, присутне су и озбиљне и претње од избијања глобалног сукоба, па и интеракцијског нуклеарног сукоба. Повлачењем из међународних мултилатералних и билатералних споразума чини безбедност ровитом. Томе доприноси премештање војних снага из „старе” у „нову” Европу, што повећава тензије на релацији исток - запад. Посезањем за мерама економских блокада и санкцијама повећава се конфронтација. Изазивање криза и немира у сувереним земљама и промене политичких елита у њима озбиљна су кршења међународних норми на којима почива светски поредак. Наша искуства са НАТО-ом дају нам за право и компетенције да свестраније третирамо ову проблематику. Нужан је континуитет у проучавању и праћењу безбедности због тога што је са дванаест првобитних чланица, ова алијанса сада нарасла на тридесет чланица. Не треба занемарити чињеницу њеног континуираног ангажовања на многим подручјима у свету са трагичним последицама по многе државе и народе света. Поменућемо да су већ од 1991. године са првом интервенцијом у Ираку, Босни и Херцеговини, Југославији, Авганистану, опет у Ираку, Авганистану, Аденском заливу, Либији, Сирији, НАТО снаге често ангажоване са шароликим поведима. Изостанак напора којима би се трагало за миром, поготово на глобалном плану, све више сужава простор нужне коегзистенције и обећава неизвесну будућност света.

² Проф. др Радомир Милашиновић

Божидар Форца³

ОДНОС НАТО-а ПРЕМА БАЛКАНУ

НАТО је формиран 1949. године као одбрамбени савез, у складу с чланом 51. Повеље УН, а трансформисан је у један од кључних безбедносних фактора савремених међународних односа. Балкан је релативно недефинисан појам, не само у географском смислу. У геополитичком смислу, државе са простора Балкана су од непријатеља постале НАТО чланице и партнери. Овај рад јесте покушај да се покаже како је Балкан трансформисан од непријатеља у савезника и партнера НАТО-а, односно каква је била улога Алијансе у томе. У процесу трансформације НАТО-а из одбрамбеног савеза у безбедносну интеграцију, значајну улогу имала је агресија на СР Југославију 1999. године. Општи је закључак да су земље Балкана мењале свој однос према НАТО-у: 1) повинујући се реалности процеса и односа снага у међународним односима и 2) из бојазни за сопствену независност и самосталност.

Митар Ковач⁴

НАТО И ПРОЈЕКАТ „ВЕЛИКЕ АЛБАНИЈЕ”

Сједињене Америчке Државе и Велика Британија, преко НАТО-а и ЕУ, деценијама чине све да доврше окупацију Косова и Метохије и да лажну државу Косово учлане у УН, уз пристанак власти Србије, кроз тзв. правно обавезујући споразум. Остатак обогале Србије намеравају да последњи укључе у НАТО и елиминишу било какво присуство и утицај Руске Федерације и НР Кине. Та стратегија је доминантна након проблематичног „Вашингтонског споразума”, када је власт Србије учинила велики стратешки заокрет, губећи део суверенитета државе кроз неконтролисано приближавање Западу, првенствено САД-у. Истовремено, власт Србије континуирано се дистанцира од Русије и Кине које су до сада суштински браниле опстанак Косова и Метохије у саставу Србије. Под плаштом великих америчких инвестиција на Балкану, развоја и спровођења тзв. „малог Шенгена” на „западном Балкану”, изграђују се претпоставке за остваривање циљева НАТО-а на Балкану и изградњу тзв. „Велике Албаније”. У том процесу лажне регионалне сарадње и развоја, Србија губи суштинску контролу над Косовом и Метохијом, огромну вредност преко 800 милијарди евра. Када се томе дода штета настала НАТО агресијом која се процењује на око 100 милијарди евра, видимо да се ради о ненадокнадивом материјалном губитку који се покрива добијањем „повољних” кредита из САД и лажних инвестиција за изградњу инфраструктуре за потребе НАТО-а, енергетике САД, Албаније и лажне државе Косово. То је пут страдања Србије и српског народа који може имати несагледиве духовне, политичке и безбедносне последице. Идеја тзв. „Велике Албаније” мора да нестане на Косову и Метохији, а не да се потхрањује формирањем лажне државе Косово.

Дејан Мировић⁵

АНТИСРПСКА ПОЛИТИКА БИВШЕГ РЕЖИМА У ЦРНОЈ ГОРИ И ВАШИНГТОНСКИ СПОРАЗУМ

Мило Ђукановић је у септембру 2020. године подржао Вашингтонски споразум. Са друге стране, тумачење међународних уговора показује да је Република Србија пристала да се у Бриселском споразуму примењује такозвано право Косова. Одредбе о примени права Савета Европе, када се ради о формирању Заједнице српских општина, пример су за *contradictio in adjecto* и у супротности су са међународним јавним правом, јер је Република Србија чланица

³ Проф. др Божидар Форца, генерал-мајор у пензији, начелник Катедре безбедности на Факултету за пословне студије и право Универзитета УНИОН - Никола Тесла у Београду.

⁴ Проф. др Митар Ковач, директор Евроазијског безбедносног форума

⁵ Проф. др Дејан Мировић, Универзитет у Приштини – Косовска Митровица, Правни факултет, Србија, dejan.mirovic@pr.ac.rs

Савета Европе, а такозвано Косово није. У члану 14. Бриселског споразума, Република Србија се обавезује да неће спречавати такозвано Косово да постане чланица Европске уније. То је у супротности са Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН, али и са највишим правним актом Европске уније - Лисабонским уговором, који прописује да само државе могу бити чланице те међународне организације. Вашингтонски споразум је, као и Бриселски споразум, потписан у изобичајеној форми која се примењивала у време Вестфалског мира 1648. године. За разлику од Бриселског споразума који је тространи међународни уговор, Вашингтонски споразум је двострани уговор. У Вашингтонском споразуму САД нису страна уговорница. САД су пружиле услуге посредовања приликом закључивања Вашингтонског споразума, како показују писма која је амерички председник упутио странама уговорницама. У члану 15. Вашингтонског споразума, Србија се обавезала да неће спречавати такозвано Косово да постане чланица УН. Према међународном јавном праву, чланство у Уједињеним нацијама одређује да ли се ради о држави или о непризнатој територији. Чланство у УН је, у правном смислу, изнад чланства у ЕУ. Зато се може тврдити да је Бриселским споразумом Србија *de facto* признала Косово, а Вашингтонским споразумом *de iure*. Ђукановић је то урадио још 2008. године и зато је поздравио Вашингтонски споразум.

Драгана Трифковић⁶

ОДНОС НАТО-а ПРЕМА СРПСКИМ НАЦИОНАЛНИМ ИНТЕРЕСИМА У СРБИЈИ - са посебним освртом на Косово и Метохију -

Србија се формално декларише као војно неутрална држава, међутим чињеница је да ниво и интензитет сарадње Србије са НАТО-ом, говоре у прилогу супротном. Због тога је неопходно да се у свакој анализи војних позиција узима у обзир хронологија развоја сарадње са НАТО-ом, као и да се врши компаративна анализа интензитета сарадње Србије са НАТО-ом и осталим факторима који не припадају том војном блоку. Таквим приступом може се оценити реална опредељеност Србије за војну сарадњу са другим силама. Међутим, он се ретко употребљава, а закључци се изводе на основу ирелевантних показатеља. НАТО је у Србији крајње непопуларан, без икакве перспективе да се негативно мишљење јавног мњења поправи. НАТО агресија на Србију је дугорочно одредила однос српског друштва према овој организацији. И поред тога, НАТО је успео да оствари висок степен сарадње са Србијом, преко политичких елита које не узимају у обзир мишљење грађана. Већину уговора са НАТО-ом, Србија је потписала у тајности, без медијског експонирања. Иако преко 80% грађана не подржава развој сарадње Србије са НАТО-ом, остварен је највиши степен сарадње који је доступан држави која није чланица војног блока. Највећи искорак у том правцу направљен је 2015. године потписивањем Индивидуалног акционог плана партнерства (ИПАП). Овај план не се тиче само војно-безбедносне сарадње, већ и низа других питања као што су права мањина, приватизација, слобода медија, демократија, европске интеграције и сл. Тиме је Србија овластила НАТО да се бави низом унутрашњих питања наше државе. Ипак, неопходно је истаћи да јавност у Србији нема увид у степен интензитета интегрисаности Србије у НАТО, пре свега због недоступности таквих информација, а са друге стране, због злоупотребе медија са циљем приказивања другачије слике у јавности. То је разлог због кога се у српским медијима писало много о војној сарадњи Србије са Русијом, иако она није ни приближно упоредива са сарадњом Србије и НАТО-а. Јавност у Србији је проруски оријентисана и анти-НАТО расположена.

⁶ Мр Драгана Трифковић, директор Центра за геостратешке студије

Александар Павић

НАТО И ВОЈНА НЕУТРАЛНОСТ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ⁷

Појачани притисак НАТО-а, односно његових најмоћнијих држава чланица на српски државни и етнички простор траје још од почетка избијања грађанског рата у бившој СФРЈ, па до данашњих дана. Притисци су били разни – од дипломатских до конкретних, агресивних војних дејстава против војних и цивилних циљева, како у Републици Српској тако и у Србији и Црној Гори. Циљ је јасан – увлачење српског простора у Северноатлантску алијансу, ради консолидовања „позадине” и јачања новог-старог фронта према Русији и њеном најближем окружењу. Најпре, захваљујући чврстој народној вољи, а онда и успешно организованом отпору разним западним притисцима од стране различитих руководстава током последње три деценије, већином у неповољним геополитичким условима, Република Српска је успела да опстане као последња брана против увлачења Босне и Херцеговине у НАТО, што би имало огромне последице и на капацитете Србије да настави да се успешно одупире сопственом увлачењу у тај војни савез.

⁷ Редиговано и допуњено излагање на научном скупу „Последице експанзије НАТО-а у Европи на безбедност Балкана”, одржаног у Дому војске у Београду 5.10.2020. године.